SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények Kollégiuma
Pályázó szervezet: Petőfi Irodalmi Múzeum
Pályázati azonosító: 204106/02218
Kiállítás címe: **„Annyi titkom maradt”** Száz éve született Szabó Magda
Helyszín: Petőfi Irodalmi Múzeum
Nyitva tartás: 2017. jún. 20.-2018. jún. 24.
Látogatók száma: 20 947
Jegybevétel: 6982400 Ft

Szabó Magda születésének 100. évfordulójáról megemlékező kiállításunkkal élet és mű kapcsolódási pontjait kerestük, az írónő vallomásából kiindulva miszerint: „ami velem és köröttem valaha megesett, és amit én annak a nyersanyagából alkottam, aligha különíthető el. Ha meghalok, magammal viszem minden titkomat, s nem lesz irodalomtörténész, aki meg tudja fejteni, mikor ki voltam, melyik figurám, vagy mi volt valóban igaz ebben vagy abban az ábrázolásban. A tükör, amelyet a világ felé fordítottam, halálommal széttörik, cserepei nyilván összeilleszthetők és beszoríthatók lesznek valami keretbe, és mégsem azt mutatják majd, ami voltam, vagy amit teremtettem.” (*Mézescsók Cerberusnak*)

Az erősen önreferenciális életművet a tükör-szimbólum középpontba állításával mutattuk be, arra kérdésre keresve a választ, miként tükröződnek a szerzőnő életének szereplői, eseményei és helyszínei az életműben. Tárlatunk középpontjában ugyanis egy olyan szerző állt, aki újra és újra önmagát avatja a megértés tárgyává: önéletrajzi műveiben, emblematikus regényeiben, verseiben, személyes dokumentumaiban, azaz naplóiban és leveleiben, de még saját arcképét a tükörben megpillantva is.

Látogatóink számára betekintést nyújtottunk élet és mű titkokba, a tükröt, mint szimbólumot több ízben is felhasználva. Bemutattuk a szemléletformáló gyermekkori hatásokat: az írói vénával megáldott szülők teremtette mesevilágot – melyekből a *Sziget-kék* és a *Tündér Lala* című művek születtek –, megjelenítettük az életmű egyik sarkalatos szimbólumát, a bárányt. A szülők és a szülőváros mellett felvillantottuk az írónő alma materének, a Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumának világát, tanárait, illetve áttűnésüket az *Abigél* című regénybe. Abigél szelleme tárlatunkon megelevenedett, látogatóink kívánságaikat valóságosan és virtuálisan is rábízhatták.

Mivel Szabó Magda életművében saját felmenői köré épített külön magánmitológiát, kiállításunk fontos eleme egy családfa volt, melyen nemcsak a családtagokkal ismertettük meg látogatóinkat egy-egy fénykép segítségével, de azt is bemutattuk, hogy az írónő melyik őse milyen művének szereplőjeként elevenedett meg. Nem feledkeztünk meg Szabó Magda teremtett testvéréről, vagy ha úgy tetszik, alteregójáról, a *Für Elise*-ben megjelenített Bogdán Cecíliáról sem; bemutattuk mindazokat a dokumentumokat, melyek előkészítették az életműbe való beléptetését. Szabó Magda magánmitológiájába felmenőin kívül férje, és bejárónője is beépült: Szobotka Tibor és *Az ajtó* Emerence is e megvilágításban került a látogatók elé.

Kiállításunk nem csupán az önéletrajzi ihletésű művek titkaiba nyújtott bepillantást, hanem olyan ikonikus regények, mint a *Freskó, Az őz,* a *Katalin utca* vagy a *Disznótor* keletkezéstörténetét is felvillantja, mindezt személyes tárgyakkal illusztrálva. Szabó Magda önelemzését látogatóink az írónő fényképei, relikviái, kedvenc olvasmányai, kézírása, rajzai és kedvenc illata segítségével kísérhették végig.

Kiállításunk célja egy életmű komplex bemutatása volt, illetve annak érzékeltetése, miként épülnek egymásra, miképpen magyarázzák egymást egy-egy szerző különböző szövegei, és milyen kapcsolatban áll egymással élet és mű. A kiállítás különlegessége a magántulajdonban álló hagyaték egyes tárgyainak bemutatása, és a PIM tulajdonában lévő Szabó Magda levelek szövegeinek ismertetése volt.

A kiállítás részletes ismertetőjét honlapunkon közöljük és vállaljuk, hogy a szakmai beszámoló benyújtásától számított egy évig ott tartjuk.

Pim.hu- múzeum-projektek, pályázatok

A kiállítás fotódokumentációja:

Míg anyám élt, mindig éreztem mellette a meghatározhatatlan rendkívüliséget, ami miatt sokáig azt hittem, tündér, és büszkén lépkedtem abban a tudatban, hogy én egy tündér gyereke vagyok, egy tündérré, aki csak a mienk. (Für Elise)
Anyám úgy hat, mint egy áldott szép, régi parfüm, finoman erős, illatos lehelete, amely napsütés, esőtlen y nár ijenkezik. (Für Elise)
Anyám novellákat írt, regényt is, kis színdarabokat, mesét, ifjúsági regényeket. (Ókút)
A holtak az alvilágba jutnak. Akiknek életművemet köszönhetem, akiket szerettem, akik szerettek, mind on vannak már. Ha bízik bennem, kövessen az olvasó. Nem félelmes látogatás lesz ez az út, inkább olyan, mint egy nyomozás, míg kiderül, kinek árnya miképp épült bele egy írói életművébe. Nincs itt fikció, se szomorúság. Az igazság, egy élet vagy életmű háttérzenéje sohasem szomorú.

Szerettem is kínzóan az élőtetőig élőt, szerettem, mint egy kutyát, szerettem, mint a szép, szegény Desdemonát. (Für Elise)

Nekem ne legyen boldog és világoljak az irodákon
hanem fekete, mint az alvadt vér, hazudni bátorítod hunyászkodni
nélkül is, de aki pénzt vesz fel érte, az ijesztő beszélgetés.
(A pillanat)
A fonó örvénylő arcot öröklő meg egy anyk
megvilágolt, aki látta a Naplókat, és mily on
a rendszerben az szemgyűrés.
Élő a jövőre zajlik, el
zajlik.
hős pályám költőként kezdtem, ennek nyomát nyilvá
a prózaritmusom. (Haldimann Évának, 1970. aug. 2
élő vagy ábrázolt, és persze könyv.
Elise)

A PIM Szabó Magda-kiállításához szervezett programok

2017. szeptember 28.
PIM Esti Extra Szabó T. Annával, Lator Lászlóval és Várady Szabolccsal

2017. október 5.
Szabó Magda születésének 100 éves évfordulója alkalmából rendezett est. A Jaffa Kiadó és a PIM közös estje Juhász Anna vezetésével. Vendégek: A PIM kiállításának kurátorai, Finy Petra, Karafiáth Orsolya, Kabdebó Lóránt.
Az est előtt Gubás Gabriella színésznő és a kurátorok tárlatvezetése

2017. október 7.
Helytörténeti séta *Az ajtó* helyszíneire, a Júlia utcába, Szabó Magda és Szobotka Tibor egykori lakásához és Szeredás Emerenc (a valóságban Szőke Júlia) lakhelyéhez, Verrasztó Gábor helytörténész vezetésével.

2017. október 16.
Az ajtó – monodráma Havas Judit előadásában.
A 100 éve született Szabó Magda tiszteletére a művet Bíró Zsófia alkalmazta színpadra, a monodrámát Radó Gyula rendezte.

2017. október 25.
PIM Esti Extra a kurátorok tárlatvezetésével

2017. november 29.
PIM Esti Extra Karafiáth Orsolyával. A tárlatvezetés előtt és után vintage közösségi ruhacsere.

2017. december 9.
Abigél-maraton
A filmsorozat vetítése a szünetekben programokkal: beszélgetés a sorozat színészeivel, Piros Ildikóval, Zsurzs Katival, Kovács Istvánnal; Horn Mici uzsonnája; tombola.

2018. január 31.

PIM Esti Extra Grecsó Krisztiánnal.

2018. február 28.
PIM Esti Extra Szécsi Noémival

2018. március 28.
PIM Esti Extra Háy Jánossal

2018. április 22.
A PIM Szabó Magda kiállításához készült *Tükör és kancsó* című katalógus bemutatója a Könyvfesztiválon. A Kiadványt bemutatja: Buda Attila.

2018. április 25.
PIM Esti Extra Rátonyi Hajnalkával és Bánfalvy Ágnessel

Pedagógiai Program a Szabó Magda-kiállításhoz

A Szabó Magda-kiállításhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai program a magyar köznevelés minden korosztályának megszólítását tűzte ki céljául. A változatos tartalmú és felépítésű múzeumpedagógiai foglalkozások fókuszában a fiatalok kompetenciáinak fejlesztése, a művészetek iránti érzékenyítése, önismeretük mélyítése, illetve a múzeumba látogató csoportok dinamikájának formálása áll. Mindehhez a kiállítás tárgyi- és eszmei anyaga, illetve az írónő kiemelt, korosztály-specifikus művei szolgáltatnak alapot, melyek a kiállításban szignifikánsan megjelennek. Célunk, hogy minél több csoport tekintse meg a kiállítást, és élményszerű, interaktív módon ismerkedjen meg, vagy találkozzanak először Szabó Magda művészetével és írói karakterével.

A látogatások ösztönzésére az évek során kiépített szakmai kapcsolatrendszerünket, illetve a népszerű Facebook-oldalunkat és honlapunkat kívánjuk alkalmazni. Korábban már bebizonyosodott, hogy ezeken a felületeken könnyen és hatékonyan elérhetőek a pedagógusok és szülők, akik elsődleges bázisát jelentik a látogatások megszervezésének.

A kiállítás elkészülésével egy időben már négy foglalkozást biztosítunk az érdeklődők számára, melyeket a későbbiek során a visszajelzések és tapasztalatok alapján tovább bővítünk, illetve módosítunk az igényeknek megfelelően.

A 6-9 éves korcsoport számára készített múzeumpedagógiai foglalkozás a *Bárány Boldizsár*, illetve a *Tündér Lala* című Szabó Magda-művek feldolgozásával segíti elő a gyermekek irodalommal és művészetekkel való személyes viszonyának kialakítását. A program során a gyermekek a kreatív történetalkotás módszerének, kézműves technikák és drámajátékok segítségével fejleszthetik önismeretüket, kifejezőkészségüket és szociális készségeiket. A mesékből kiemelt részletek játékos, interaktív elemzése és értelmezése motiválja gyermekeket a kreatív továbbgondolásra és a saját élethelyzetekkel való párhuzamba állításra, ezáltal fejlődik problémamegoldó képességük és mélyül önismeretük. A művekből adódóan fókuszba kerül az ember és az állatok viszonya, békés együttélése, amellyel az empatikus képességek kibontakozása és a környezettudatosság is szerepet kap.

A 10-12 éves korosztályra specifikált foglalkozás centrumában az *Ókút* című, Szabó Magda gyermekkorát feldolgozó, önéletrajzi ihletésű regény áll. A tanulók a program során megismerkednek az írónő családjának történetével, titkaival, játékaival, melyek a kiállítás releváns részét képezik. A regény kiemelt részeinek elolvasása után a szöveg interaktív, a konstruktivista pedagógia eszköztárát felhasználó feldolgozása adja a foglalkozás alapját. A részleteken keresztül a diákok saját, személyes élettörténetükre, családjukra, családi kapcsolataikra reflektálhatnak drámajátékok, kézműves technikák, illetve egyéni történet elbeszélés alkalmazásával. A csoportos munkaformára épülő játékok közösségfejlesztő hatással bírnak, és segítségükkel előtérbe kerül a barátszerzés és a baráti kapcsolatok témája.

A 13-15 éveseknek szóló múzeumpedagógiai óra az *Abigél* című művet állítja fókuszába. Ez a regény a kiskamaszkori problémák és életesemények feldolgozására kiválóan alkalmas, a könyv és a belőle készült film népszerűségének köszönhetően számíthatunk a cselekmény előzetes ismeretére, illetve a jelentős érdeklődésre. A regény központi témája, az iskolai szerepek, kapcsolatok, egy közösségbe való beilleszkedés, és az önérvényesítés a kamaszkor fontos életfeladatait jelenítik meg. E problémák elbeszélésére való ösztönzés és a közös

feldolgozás erősítik a csoportdinamikát, az önkifejezési készséget, illetve támogatják az egyéni traumák pszichés feldolgozását. Ebben az életkorban fontos feladat a felnőtté válás folyamatát megérteni és elfogadni, megtalálni a saját, egyéni helyet a felnőttek világában, illetve a tágabb történelmi és társadalmi összefüggéseket felismerni a jelenben és a múltban egyaránt. Mindezt a foglalkozás páros- és csoportfeladatok alkalmazásával kívánja elősegítni.

Az ajtó című regényre épül a 16-19 éves korosztály számára tervezett múzeumpedagógiai foglalkozás. A mű magas érzelmi- és értelmi intelligenciát igénylő megértése és feldolgozása ebben az életkorban ideális. A 20. századi történelembe ágyazott cselekmény számos olyan problémakört érint, amely a fiatal felnőttek világának fontos része. Egyéni viszonyok körében a titkok, emberi hierarchia és családi kapcsolatok dinamikája, illetve önmagunkhoz és elveinkhez való hűség és ragaszkodás mértéke, tágabb körben a történelem- és társadalom folyamatainak átlátása és az egyéni sors ebben való elhelyezése kap szerepet a regényben. Ezen jelenségek megértése, megfigyelése és a saját élettel való párhuzamba állítása a foglalkozás legfőbb célja. Ennek érdekében számos drámajátékot és kreatív írástechnikát alkalmazunk, amelyek fejlesztik a résztvevők önreflexióját, kognitív kompetenciáját és problémamegoldó képességét.

A foglalkozások komplex sora magában foglalja mind a kiállításban megjelenő tárgyi anyagot és információmennyiséget, mind az írónő életművének kiválasztott alkotásait. Mindegyik program fókuszában a diákok célcsoportjának korosztályos igényei és jellegzetességei állnak, amely attitűd hozzájárul a múzeumi légkör és tér maximális kihasználásához és hasznosításához.